

Radu Țuculescu

AZ EGYÜTTMŰKÖDÉS SZELLEMÉBEN

(*în spiritul colaborării*)

Bajos Rezeda asszony elhatározta, hogy ő is magánvállalkozást indít, elvégre olyan nőnek ismeri magát, akinek mindig is voltak elgondolásai, de soha nem tudta megvalósítani azokat, mások hibájából. A mostoha idők miatt.

Élete fonala úgy tekeredett le mindeddig, mint egy lépcsőkön guruló cérnagombolyag. Tizenöt éven át ugyanaz a kedvese volt, egy mozdonyvezető, aki nagyjából hetente egyszer kereste fel őt. Általában részegen és ingerülten lépett be lakása ajtaján. Másfél évtized ritkás együttélés után Rezeda határozottan megkérdezte a férfitől, hogy mikor szándékozik feleségül venni őt. A gépész ugyanolyan határozottan azt válaszolta, hogy inkább fekszik le a mozdonnal, mint hogy őt feleségül vegye. Ez a végleges szakításukhoz vezetett.

Rezeda asszony egy virág, mint mindegyik nő. Ő egy olyan virág, amelynek már a friss víz nem segít, hogy kibontsa szirmait. De Rezeda egy olyan nő, akinek sok az energiája, és új körülményei többszörös esélyt adnak neki, hogy azt építő módon használja fel. Elolvasta a *Magánvállalkozás* című újságot, aztán a *Gyors üzlethötés* című lapot, majd a *Hogyan keress egymilliót* című folyóiratot, és meggyőződött a rendkívüli lehetőségekről, amelyeket az új helyzet nyújt számára. Így hát nekilátott megszerezni az engedélyét, és egy hónap alatt ki is járta azt, ami abszolút rekordnak tűnt neki. A takarékpénztárban szép kis summát őrizgetett, amelyet még akkoriban gyűjtött össze, amikor remélte, hogy a mozdonyvezető feleségül veszi. Egy üzletet természetesen nem lehet elindítani befektetés nélkül, és még jobb, ha ehhez nem kell kölcsönökhöz folyamodni. Rezeda asszony ötlete amennyire egyszerű, pontosan annyira nagyszerű volt. Nyitott egy bódét a buszmegállóban, a jegyáruséhoz tapasztva azt. A *Rezeda* cég természetes üdítőt és házi süteményeket kínált a közszállítási járművekre várakozóknak, megkönnyítve az időtöltésüket. A hideg évszakban pedig utazó

ügyfeleinek forró fánkot ajánl majd, hogy felmelegítse lelküket, és megnyugtassa idegrendszerüket.

Rezeda asszony vállalkozása ígéretesen működött, amíg egyszer csak, néhány nappal ezelőtt, egy férfi préselte oda az orrát a bódé ablakához, és fogait kivillantva rávigyorgott. A mozdonyvezető volt.

- Jól megy, szivi? - kérdezte mindenféle bevezető nélkül.

- Neked ehhez semmi közöd - vágott vissza Rezeda.

- De van - folytatta a férfi zavartalanul -, mert most buszsofőr vagyok.

- Na és? - vonta meg a vállát ironikusan Rezeda.

- És partnerek leszünk, mert hiszen... az autóbusz beletrafálhat a bódéba, tudod, ramaty motor, nincs alkatrész, a szél erősen fúj...

Rezeda nagy szemeket meresztett, és azt akarta mondani: annyi baj legyen! De a szavak elhaltak ajkain. Mély levegőt vett, aztán megtöltött egy nagy poharat mentaszörppel, és felcsomagolt néhány meggyes sütit.

- Remélem, rossz szokásodhoz híven nem hagyta benne a meggy-magot is - mondta még a férfi, miközben elválasztotta orrát az ablaküvegtől.

A PÁRTSZÁRÍTÓ

(uscătoria de partid)

A feleségem három rendet mosott tegnap, tavaszillatú export mosóporral. Pontosabban az Automatic mosógépet használta ehhez, amely számos műveletet végez el - de nem szárít. A feleségem megkért, hogy vigyem fel a ruhákat a tömbház szárítójába, amely pontosan a lakrészünk fölött helyezkedik el. Elcsodálkoztam. Először történt, hogy ez volt az óhaja. Általában az erkélyen szárítjuk a ruhákat. Ha már a szennyest családon belül intézzük, miért kevernénk össze aztán idegen holmikkal? Nem szóltam semmit. A feleségek ügye ez, olyan terület, amelyen ők a kizárólagos döntéshozók. Elindultam felfelé a lépcsőn, kezem között a párálló mosdótállal. A szárító ajtajához érve a földbe gyökerezett a lábam a döbbenettől. Erős, egymásra förmedő hangokat hallottam bentről. Lehet, összevesztek a szomszédok

a szárítókötelek miatt! Még a végén kiderül, hogy nekem nem lesz helyem felagatni az alsóneműket, gondoltam.

Félve nyitom ki az ajtót. Odabent finom cigaretták vastag füstje. Számos férfi üldögél összezsúfolódva, keskeny fapadokon a komor, alacsony helyiségben. Egyikük felém ugrik, mint egy kiéhezett ragadozó, és azt üvölti:

- Mit keresel itt, hé?

- Hát, uram - motyogom, a tátra mutatva -, felhoztam a ruhákat.

- Híggagyú, elsősorban én elvtárs vagyok - süvíti felém -, másodszorban pedig nem látod, hogy itt gyűlés van?

Abban a pillanatban megvilágosodom. Felismertem a pofalemeze és a nyelvezete alapján. Egy volt aktivista, hajdanán szakértője minden tevékenységi területnek, legyen az emberi vagy... állati, akinek az új időkben nem sikerült megkaparintania egyetlen majszolnivaló csontocskát sem, mint ahogyan tették más egykori kollégái.

- De hát ez a mi szárítónk - mosolygok rá -, saját tulajdon...

- A nyavalyába is - vicсорítja -, már nem sokáig, öcskös. Éppen megvitattuk a nép szolgálatába állított fényes programunk egyes pontját. Vagyis az államosítást, amelyet a kellő időben valósítunk meg, amikor feljutunk megint!

Belenyomom a hasába a tálat. Halkan felnyög. A fülébe súgom:

- Fel... vagyis a tetőre, ugye, elvtárs? De mondd csak, egyenruhára nem gondoltatok?

Vöröslő arccal bámul rám.

- Igazad van, nyüvecske - vág vissza. - Erről megfeledkeztünk. Azonnal javaslatot nyújtok be. Vita tárgyává tesszük.

És ezzel bevágja az ajtót az orrom előtt. Lemegyek a lépcsőn, és röhögve mesélem el a feleségemnek, hogy a ruhaszárítónk pártszárítóvá változott, és hogy micsoda magasztos elgondolások tombolnak benne. És hogy gyűlések zajlanak a bugyik és alsógyatyák között. A feleségem el se mosolyodik. Perceken át szó nélkül pucolja a krumplit. Aztán csak annyit suttog maga elé:

- El kell költöznünk.

Nem merem megkérdezni, hogy hová.

POPICĂ

Ragacos, sűrű levegő ülte meg a város utcáit. Az emberek mozgulatai lefékeződnek, mintha egy lassítottan lejátszott filmben látnánk őket. Verejtékgyöngyök gördülnek végig a nyakukon, és behatolnak a vékony ingek alá. A gondolatok mintha mocsárba fulladtak volna, teljesen elveszítették a rugalmasságukat, és senki nem akar mást, mint egy pici árnyékot vagy egy vastag falú, hűvös helyiséget.

Popică ugyanígy mendegél az utcán, elégedetlenül morgolódva, hogy kénytelen volt pont ebben az órában kijönni, amikor a legmagasabbra kúszik a szál a hőmérőkben. De nincs más választása, ez az egyetlen időpont, amikor be tud szerezni egy irgalmatlanul szükséges igazolást, úgyhogy kényszeríti a lábait, mozogjanak gyorsabban, ő pedig szabaduljon mihamarabb az izzadás poklából.

Szinte észre se veszi, hogy odaér a kétemeletes épülethez. Bemegy az előcsarnokba, hűvösebb légáramlat simogatja meg, fellelegzik. A kapus komótosan magyarázza el, zöldes zsebkendőt nyomkodva az orrához közben, hogy melyik irodába kell eljutnia.

Popică belép a megadott terembe, s miután tiszteletteljesen és nesztelenül becsukja maga mögött az ajtót (ilyen hőségben egyik sem nyikorog már), egy pillanatig döbbenten áll. A nyolc közönségszolgálati ablaknál, amelyek szeme előtt felsorakoznak, senki nem áll sorban. Ez örömmel tölti el a szívét, teste ellazul és visszanyeri rugalmasságát, amihez hozzájárul a még erősebb hűvösség is, amely a helyiségben uralkodik. Az épület vastag, vén, sokat tapasztalt falai teszik a dolgukat.

Popică mosolyogva lép oda az első ablakhoz. Röviden és illedelmesen elmagyarázza ottlétének célját. Tömör választ kap: forduljon a szemközti ablakhoz. Popică megköszöni, majd sietség és bosszankodás nélkül átmegy a kijelölt ablakhoz, ahol szintén nem várakozik senki. Köszön az ott dolgozó, gesztenyebarna hajú hivatalnok hölgynek, és elmondja, miért jött. A hölgy kedvesen mosolyog, mintegy jelezve, hogy semmiség lesz az egész, és arra kéri, mondja be a pontos lakcímét. Popică megteszi, a hivatalnok pedig keresgélni kezd egy jegyzékben. Megáll az egyik lapnál. Rászögezi a tekintetét és a jobb mutatóujját. Egy kicsit összevonja a szemöldökét, és még egyszer rákérdez a lakcímre. Popică lelkiismeretesen megismétli azt.

A hivatalnok még egy ideig sétáltatja az ujját a lapon, aztán a számítógép képernyőjére néz, lenyom néhány billentyűt, ismét a jegyzéket fürkészi, újból a billentyűkhöz nyúl, végül aztán megcsóválja a fejét, és eléggé különösen nézve Popică szemébe, azt mondja neki, hogy az illető címen Gavrilă úr lakik.

Popică érzi, ahogyan a teremben lévő hűvösség valamennyire elfogy, de azért mosolyog, mint egy jó tréfa hallatán, aztán néhány szóban elmagyarázza a hölgynek, hogy márpedig ott ő lakik, abban a tömbházban, azon az emeleten és abban a lakrészben, az épület átadásától kezdve, tehát tévedésről van szó, hiszen ráadásul minden befizetnivalójával is naprakészen van. A hivatalnok még furcsábban néz rá, félrehajtott fejjel, a kezével legyezgeti magát, úgy tűnik, nagyon melege van, és szelíden megismétli:

- Az illető címen Gavrilă úr lakik, nekünk ezt így írja itt, és nem lehet szó tévedésről, kizárt dolog, hiszen nemrég bevezették nálunk a számítógépet, a komputert, ahogy még nevezik... és ez egy ultramodern készülék, amely sohasem hibázik.

Popică fejére ismét rászakad a sűrű, ragacsos levegő, kigombolja az ingét, és suttogva kérdezi: akkor én hol lakom?, mert hát egy komputer valóban nem tévedhet. A hivatalnok csibészesen rámosolyog, vállat von, aztán többé ügyet sem vet rá.

Popică ismét az utcán van, a hőségtől kábán vonszolja magát a lakcím felé, amelyről tud, miközben egyre inkább elfogja valamilyen homályos nyugtalanság, súlyos és nyúlós, mint a levegő, amely körülveszi. Már a szempillái is elnehezülnek a verejtéktől, miközben a liftet mellőzve felmegy a lépcsőkön, és megáll annak a lakásnak az ajtaja előtt, amelybe – legalábbis úgy tűnt neki kilenc éven át – nap mint nap belépett. Félszegen becsenget, és várja, egyre hevesebb lélegzettel, hogy Gavrilă úr ajtót nyisson.

A LIFTBEN

(*în lift*)

A piacról tértem haza épp, két nagy szatyorral, amelyeket paradicsommal raktam meg színültig, ez ugyanis a nagy szenvedélyem az évek egy bizonyos szakában. Szinte szaladtam a tömbházak között, hogy minél hamarabb hazaérjek, és ügyet sem vettem közben a szédítően forró napsütésre.

Zihálva lépek be a liftbe. Itt hűvös van.

Megnyomom a legfelső gombot, és a fémdoboz zörögve emelkedni kezd. Aztán, néhány másodperc múlva, elakad két emelet között. Még csak ez hiányzott!

Kinyitom a két lengőajtót, és tömör falat találok magam előtt. A legkisebb hely sem kínálkozik, ahol ki tudnék mászni. Gyorsan becsukom az ajtókat. Egy üres faltól, amelyet muszáj bámulnom, begörcsölök, ugyanakkor kisebbrendűségi komplexusom is támad tőle.

Rátapasztom az ujjam a pánikgombra.

Vidáman, optimistán berreg.

Léptek a lépcsőházban. Valamilyik szomszéd lehet, meghallotta a csengetést.

- Van ott valaki? - kérdezi egy hang odakintről, valahonnan a fejem fölül.

- Én vagyok - mondom fennhangon, aztán hozzáteszem a vezeték- és a keresztnevem. - Kérem, tájékoztassa a lépcsőházfelelőst vagy a karbantartókat!

- Jóó!

A léptek távolodnak. Eltelik egy óra anélkül, hogy történne bármi is.

Talán nem is szomszéd volt, hanem csak egy sietős látogató, akinek egyéb dolga volt. Ismét megnyomom a riasztót, és öklömmel püfölöm a fém falakat.

- Van ott valaki? - hallok egy hangot, ezúttal a lábam alól.

- Én vagyok! - válaszolom, és megadom az összes adatomat a személyimből.

- Jóóó.

A léptek sietősen távolodnak.

Nincs türelmem várni még egy órát. Elszántan csengetek és dörömbölök.

- Van ott valaki? - kérdeznek folyamatosan fentről vagy lentről érkező hangok. Mindent elmondok magamról, részletesen, a szüleimről és a rokonaimról is.

- JÓ.

A léptek sietősen távolodnak minden alkalommal.

Most megállt a karórám. Vajon éjjel van odakint? Itt a fény még nem vesztett az erejéből. Az összes paradicsomot megettem a szatyrokból. Boldog vagyok.

Eszembe jut a gyermekkorom. Felidéződik bennem mindenféle történet, amelyekről azt hittem, már nem is emlékszem rájuk. Mi lenne, ha ismét megnyomnám a pánikgombot? Csak úgy, játékból. Talán már éjfél is elmúlt.

Megnyomom. Vidám, optimista berregés.

- Van ott valaki? - hallok egy hangot kintről.

- Senki, abszolúte senki - válaszolom, és lágyan lesiklok a padlóra.

LOVE STORY

- Minden délután ide kell jönnöm veled, ebbe a parkba - mondja a nő szelíden -, mert itt nagyobb a tér, és több, sokféle játéklehetőség van.

- Én is nagyjából így - mondja a férfi, aki még fiatal, de a feje búbján tökéletesen kerek kopaszágfolt virít. - Még nem vettem észre önt eddig!

A gyerekek a fémrudakra kapaszkodnak fel, győzelmi kiáltásokat hallatva lépten-nyomon. Néhányan közülük diadalmas pillantásokat vetnek a kopottas zöld padok felé, ahol a szüleik üldögélnek. A többiek ügyet sem vetnek az övéikre.

- Sok szülő jár ide - mondja a nő, és horgolni kezd.

- Járnak is... meg nem is - teszi hozzá a férfi, miközben a füle mögötti, hosszabbra nőtt tincsekkel igyekszik elrejtetni kezdődő kopaszodását.

- Ez valahogy tényleg így van - erősíti meg a nő. - Egyes szülők nem törődnek egyáltalán a gyermekeik nevelésével. Nem érdeklik őket. Bármit enni adnak nekik, egyáltalán nem gondolva a vitaminokra.

- A zöldségekben sok a vitamin - jelenti ki a férfi határozottan. - Én értek ezekhez. Egyféleképpen ebben a szakmában vagyok.

- Tényleg? - csodálkozik el a nő visszafogottan, de elismeréssel a hangjában.

- Végighallgattam néhány táplálkozástudományi előadást. Jót tesz, ha meg akarjuk őrizni az egészségünket.

- És az alakunkat - rebegi a nő.

- De hát te nem szorulsz erre... és én sem - susogja a férfi.

A nő diszkrétan elpirul, a férfi úgy tesz, mintha nem venné észre.

A csúszdán vérbeli versengés szabadul el, éles kiáltások kíséretében. A homokgödörben ezerrel megy a turkálás. A parkot élénk, sokszínű bogarak özönlik el.

- Hát például a férjem - mondja a nő váratlanul, és idegesebbé válik a kézmozgása -, ő sohasem hozza ki a kicsit, nem is ül le vele beszélgetni, mintha nem is az övé lenne. Ahogy hazaér, megtömi a hasát, alszik egyet, majd tévézik, ismét degeszre eszi magát, aztán alszik egész éjszaka!

- Be kell vallanom neked - mondja a férfi is, félszegebben, láthatóan tétovázva -, hogy... a feleségem is nagyjából ugyanígy. Divatlapokat olvasgat, aztán éjjel... alszik, egész éjjel. Egy férfinak ez nem éppen könnyű... És az évek hamar tovaszállnak...

A nő bölint, mint aki érti a másikat. A férfi szeme a tarkóján időz, amint ráhajol a horgolásra. Gyöngédség hullám árasztja el a feje búbjág. Nagyon régóta nem érzett ilyesmit. Szárazon köhint, összeszedi a bátorságát, és megkérdezi a nőtől:

- Nem lenne jobb, ha megmozdulnánk egy kicsit? A gyerekek játszanak amúgy is...

- Nem! - válaszolja a nő, fel se pillantva a munkájából. - Valami bajuk történhet, amíg nem rájuk figyelünk. Tudok olyan esetekről, hogy lezuhantak a csúszdáról, és tartós trauma érte őket. Elcsúszhatnak azokon a csöveken, mert erősen rosszul vannak megcsinálva. Nem is tudom, kinek lehetett az ötlete ilyesmiket felszerelni kisgyerekek játszóterén!

- Hány éves a kislány? - érdeklődik a férfi.

- Kábé öt és valamennyi - feleli a nő.

- Megmutatod, melyik az?

- Valahol ott van, nem is nagyon lehet megkülönböztetni őket egymástól, mindegyik kicsi és bájos.

- Az én kislányom is ötéves. Azt hiszem, ő is ugyanott van... valahol. Az is lehet, épp együtt játszanak. A gyerekek nem gátlásosak, hanem egyenesek, nyíltak, kerek perec kimondják, mit szeretnének, bonyolítás és megjátszás nélkül. A felnőtteknek is ilyeneknek kéne lenniük.

- Sajnos, nem igazán ilyenek - mondja a nő, és néhányszor megrázza vállára hullt tincseit.

A férfi hirtelen feláll a padról. A nő felnéz, csodálkozva és némiképp megbántottan is. Kezei tovább horgolnak.

- Mennem kell - menti ki magát a férfi. - Végtelenül sajnálom. De ugye, holnap is megjelenesz...?

- Természetesen - feleli a nő, miközben rohamosan párolog el a csodálkozása és a megbántottsága. - Azt hiszem, itt az ideje, hogy a férjem is foglalkozzon a kisfiúval.

- Pontosan. És annak is itt az ideje, hogy a feleségem foglalkozzon a kislánnyal. Nem tűröm tovább ezt az állapotot. Holnap a gondjaira bízom, lássuk, hogyan boldogul!

- Én is a férjemre bízom holnap a fiúcskát - mondja a nő eltökélten.

- Kíváncsi vagyok, hogyan boldogul nélkülem!

- Akkor holnap, nagyjából ugyanekkor? - kérdi a férfi.

- Igen - válaszol a nő, a lehető legegyszerűbben.

Szonda Szabolcs fordításai

RADU ȚUCULESCU (Marosvásárhely, 1949): nemzedéke és a kortárs román irodalom meghatározó szerzője. A soknemzetiségű Szászrégenben nevelkedett, felsőfokú tanulmányait Kolozsváron végezte a Gheorghe Dima Zeneakadémián, hegedű szakon. Egyetemista korától színjátzó és pantomimcsoportot vezetett, később rádiósként és tévés-ként dolgozott, hegedűn játszott a filharmónia zenekarában, szépirodalmat és publicisztikát közölt. Íróként elsősorban regényekkel, kisprózával, színdarabokkal és gyermekirodalommal jelentkezik. Műveit lefordították francia, olasz, német, cseh, szerb és magyar nyelvre. A sokszínű, sokkultúrájú kelet-európai milió írója, amelyet igazi mesélőként élvezetes, sajátosan erdélyi, mágikus realista prózában mesél el. Itt közölt rövidprózái *Uscătoria de partid. Blitz-proze* (Kolozsvár, 2019, Școala Ardeleană Kiadó) című kötetéből származnak.